

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciskanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

„Zrušimo organizacijo!“

Odgovor »Učiteljskemu Tovarišu«.

V 41. številki »Učit. Tovariša« odgovarja član Mirče Kozin tovarišu Medveščku, ker se je slednji drznil izreči vodstvu UJU, pov. Ljubljana ostro kritiko, oz. gralo. Po ideologiji tega sobrata bi morala biti kritika vse lepša, vse milejša. Res težke so bile besede, toda upravičene. Milejša kritika je bila na mestu le pred leti. Sedaj pa, ko se vse ruši, ko nimamo v resnici pokazati nobenega pravega uspeha naše organizacije, razum nekaterih ustanov, katere služijo le izvoljenim, sedaj pač človek težko izbira primerne izraze!

In tov. Medvešek ni bil v šolanju osamljen! To je laž, kajti marsikateri je na tistem soglašal z njim, ni se pa upal na plan, boječ se masevalne roke! Tembolj dobrodošel tak član, kakoršen je B. Medvešek in blagor društvu, kjer biva!

Pravite, da je rušiti lažje nego zidati. Kaka pomota in dokaz, da član kar nima vpogleda v soc. življenje! Pomislite vendar, da je moral vsak javni rušilec, vsak kritik zrušiti v sebi vso konzervativnost, vso udobnost, da je lahko zidati s temelji! In ko je opravil pri sebi, je stopil na plan in seveda zadel starine (ne samo po letih, temveč češče po duhu). Sedanjí ustroj UJU vendar ne odgovarja duhu časa! To mnenje je vseobče in ne samo tovariša Medveščka in tudi ne samo učiteljstva. Vprašam Vas samo: Kaj nam je dala organizacija (in tudi vsa ostala društva) in kaj nam nudi sedaj? Kaj je izšlo iz društva, kar bi dvignilo društvo oz. člane? Morda materialne dobrine? Kje je pa etična in moralna stran društva? Mari so oni etično dobri ljudje, ki imajo v rokah vodstvo društev?

Da, prav ima tov. Medvešek. — Vi niste znali vzgojiti svojih članov v prave člane, v etično dobre ljudi — zato proč z Vami! Dekadencija naših društev je tu!

»Narodni Dnevnik«, št. 229, 3. XI. 1925. H. K.

Nekaj ljudi je, ki jim ni znana borba in razvoj naše organizacije za osnivanje velike edinstvene državne organizacije učiteljstva, ki jim ni znana borba za podzavljenje učiteljstva, za znižanje službene dobe od 40 na 32 službenih let, ki jim niso znani uspehi organizacije za prvo zvišanje in izenačenje plač učiteljstva v naši državi, ki jim ni znana borba za unešenje učiteljstva v činovniški zakon, ki jim ni znana borba za uvrstitev učiteljstva po razvrstitni uredbi, da je učiteljstvo edina stroka med drž. uradniki, ki ima avtomatično napredovanje,

kar je neprecenljive vrednosti, ki jim ni znana še nedobojevana borba organizacije za uveljavljenje pravnih, materialnih in kulturnih zahtev učiteljstva v šolskem zakonu itd., itd.

Prišli so pozneje, se vsedli na mehko in si nadeli devizo, da zrušijo vse!

UJU so presojali po člankih, ki so jih brezglavi elementi, po subjektivnem naziranju, objavljali v tržaškem »Učiteljskem listu«. Začetek in konec ter vzor vse organizacije je bilo le delo »Učiteljske zveze« v Julijski krajini pod njihovim ero. Na UJU gledajo s prezirljivim zasmehovanjem, ne oziraje se na razmere, ki vladajo tam in tu.

Prožeti komunističnih nazorov in rušilnega duha, ki hoče biti rušilec nacionalne države in Italiji in pod vtisom fašistovske rušilne metode, ki hoče le na nasilno ustvarjenih razvalinah graditi svojo »novo« tvorbo, hočejo uporabljati iste metode sedaj v naši državi in samo rušiti, ne da bi samo enkrat povedali, kaj hočejo zgraditi novega in kaj postaviti mesto tega, kar podirajo. V izobraževalnih tečajih pri Sv. Luciji so se nalezli poleg dobrega tudi komunističnega rušilnega duha, ki je bil morda dobra metoda za samoohranitev v Italiji in sedaj hočejo istega duha zasejati tu med učiteljstvo, kot edino zveličavno in primerno sredstvo za ozdravljenje vseh razmer tudi v naši državi.

Dolgo smo molčali, toda danes moramo povedati javno: da jim ni za stanovsko vzgojo in kulturno izobrazbo, temveč jim je gornja tendenca prva, ki jo zasledujejo pri vsem svojem delu.

Učiteljski pevski zbor je v Julijski krajini velikega pomena, ker kulturno dviga in nacionalno ohranjuje naš življenjski duh. Tudi to proglašajo kot univerzalno sredstvo za ozdravljenje razmer med učiteljstvom v naši državi, ne oziraje se pri tem na razmere in potrebe tu in tam. Veliko gonjo upirajo napram vodstvu organizacije, češ, da jim ni izvedla tega za sedaj še lahko odločljivega sredstva za učiteljsko organizacijo v naši državi in da je dala to univerzalno sredstvo proti vsemu nezadovoljstvu v učiteljskih vrstah v naši državi iz rok »Društva učiteljev glasbe«. Ne upoštevajo pa pri tem, da se je s tem izvršila le razbremenitev in se je izvedel le princip delitve dela, ker so člani »Društva

učiteljev glasbe« — ki so povečini tudi člani UJU — prevzeli veliko breme nase; da se je s tem tudi gmotno razbremenilo UJU, ker bodo člani »Društva učiteljev glasbe« žrtvovali čas, predavanja itd. ob svoji požrtvovalnosti brezplačno učiteljskemu pevskemu zboru. Učiteljski pevski zbor pa bo ostal vseeno učiteljski ter bo dvigal tudi ugled članov UJU, ki bo lahko drugam posvečalo svojo, že itak na malo število aktivnih delavcev omejeno energijo in sile. Ne upoštevajo, da je pevski zbor sedaj v strokovnih rokah, kar je edino pravilno.

Nočejo upoštevati, da dokler nimamo osigurane splošne trdne baze, t. j. ustalivne prosvetnih razmer s šolskim zakonom, na kateri se bo šele lahko organizacija posvetila drugim vprašanjem — se mora organizacija posvečati v prvi vrsti tem vprašanjem. Prvo je dobra baza, za katero se sedaj borimo, da nas ne bodo potem vedno znova vznemirjala pravna vprašanja, na tej šele bomo lahko potem mirno delali za kulturno in gospodarsko povzdigo našega stanu in za socialni ugled učiteljstva.

Manjvredni so jim tudi naši listi! Vzor jim je »Učiteljski list« v Trstu, ki ima povečini pedagoško šolsko vsebino. V svoji kratkovidnosti pa prezrejo, da imamo pri nas višje organiziran tisk in za prosvetno-šolska vprašanja specialen list »Popotnik«. Ne pojmujejo naloge stanovsko-politiškega lista, kot prvovrstno organizacijskega glasila, stanovsko borbenega glasila in tudi menda hotoma prezro sistematično delo za vzgojo mladine z mladinskim listom »Zvonček«, organizacijskim glasilom prosvetnega dela »Prosveta« in organizacijskim glasilom za

temeljito, sistematično vzgojo stanovskega naraščaja »Učiteljsko Omladino«.

Vse to jim je — nič!

Njihovo pozitivno delo pa je, ako se jih pri okrajnih društvih postavi v izobraževalni ali prosvetni odsek, da tam kaj ustvarijo in pokažejo, da se ob koncu seziije izgovarjajo na pov. UJU, »da zato niso nič delali in naredili, ker tudi pov. UJU ni nič delalo in ker niso imeli nobene opore v centralnih odsekih«, dasi je niti niso iskali, niti pri teh odsekih sodelovali niti skušali dvigniti. Pozitivno njihovo delo je tudi to, da pridejo k zborom, kadar imajo upanje, da bodo kaj zrušili, ni jih pa k nadaljnim sejam, ko je treba delati, graditi.

Rušiti je prvi in zadnji njihov program, ki so ga dosedaj javno objavili in ga javno proklamirajo!

Najžalostnejše pa je to, da morajo radi njihovega razdiralnega dela po nedolžnem trpeti drugi, kajti javno mnenje učiteljstva in merodajnih faktorjev ter razpoloženje se je pričelo obračati proti temu, kar prihaja iz Primorja z nekim nezaupanjem. Zato smo morali izpregovoriti javno, radi one ogromne večine, ki je tudi iz Primorja in sigurno ne soglašajo z njimi, na katero pada po krivici tudi senca tega zla, ker se je pričela sodba preveč pavšalirati.

Zabraniti moramo, da radi posameznih ne bodo trpeli vsi, in da radi njihovega brezglavega početja ne bodo trpeli oni, ki bodo no sili razmer tudi v bodoče primorani zateči se v našo državo.

Če kdo, pa organizacije ne bodo pustili rušiti oni, ki so jo pomagali graditi in so jo zgradili!

Problem našega stanovskega gospodarskega vprašanja.

(Odgovor na gospodarske zmote gosp. Bogumila Medveščka.)

Nisem sicer jaz poklican za to, da moram zagovarjati naša stanovska gospodarska podjetja proti zopetnim izpadom na nje s strani gosp. Medveščka v »Narodnem Dnevniku« št. 230 od 4. novembra 1925 in bi bila to naloga vodilnih in odločujočih faktorjev naših stanovskih gospodarskih podjetij in našega stanovskega gospodarstva, vendar se mi zdi v škodo stanu, našim ustanovam in resnici, če molčimo in pustimo, da se senzacionalne demagoške vesti, ponajveč brez resnične podlage širijo med učiteljstvom.

Predvsem moram konstatirati, da so vse učiteljske gospodarske ustanove, zadruge in društva samostojna podjetja, s svojimi od organizacijskega vodstva ločenimi upravnimi odbori, odvisne in odgovorne občinim zborom lastnih združenikov, oziroma članov. Vodstvo organizacije preko teh občinjskih zborov nima vpliva na ta podjetja in tudi ne direktne-

nadzikavska v vanjskom svetu cenjena kao vrlo odlična spisateljica, organizatorica itd. dok je kod nas baš od »merodavnih krugova«, od kojih bi čovek očekivao najviše razumevanje, ona, rekao bi — prezrena!

Jedan naš idealni drug, Dušan Jelkić, učitelj u Starom Bečju (Bačka), koji osobno ne poznaje gospodju J. Belović-B., napisao je jedan veoma simpatičan prikaz svestranog i plodnog delovanja ove gospodje. Taj prikaz, knjižica od 32 str. velikoga formata, izdana u Sarajevu ov. god. (Štamparija »Obod«) nosi naslov »Četrdeset godina književnog rada Jelice Belović-Bernadzikovske«.

Nije tek slučaj što jedan učitelj o učiteljski može da napiše tako istinit, iskren, topao i jasan pregled. Taj pregled je izraz dubokog i dužnog poštovanja što ga naš drug ima prema lično nepoznatoj drugarici. Iz toga pregleda izbija, da je njezina bol — njegova bol, njezina radost i veselje — njegova radost i veselje. On s njome oseća, plače i smeje se. Baš drugarski! I ja sam ovu malu ali toplo pisanu knjižicu sa uživanjem čitao, te osetih je deo one sramote, koja pada na sve one, koji se ponose sa poznavanjem možda i tude književnosti, a svoju poznaju »ni s oka ni s boka«!

(Dalje prih.)

Policija je, kar se prometa tiče zelo rigorozna in daje pešcem vedno prednost pred vozili in ta demokratizem v praksi mi je jako ugajal.

(Dalje prih.)

Jedna marljiva, svestrana i vrlo plodna radenica — naša drugarica.

Skromnost je jedna od običnih vrline, koju poseduju pravo obrazovani ljudi. Oni, u posedu visoke kulture, mirno i nesebično, ne očekujući nikakve nagrade ni pohvale, rade i grade. Radnja i gradnja — to im je svrha, cilj. Ne razmeću se svojim stvaralačkim silama, da drugima kade i da ih drugi hvale. Takvi nesebični, skromni, tihi i »nerazvikani« a snažni pojedinci ostanu kadkada nezaapaženi, osobito u manje obrazovanoj sredini, kao što je našalost naša! Mi smo dali toliko svetlih, umnih, radnika, koji su stekli svetski glas te su u stranom svetu vrlo uvaževani, a mi ih, na sramotu našu, malo ili nimalo ne poznavamo. Tek nam stranci moraju da otkriju naše narodno blago! Preko drugih naroda mi koliko toliko poznavamo naše velikane i naše bogatstvo. Osim mnogih drugih, tako je i Jelica Belović-Bernadzikovska.

LISTEK.

V Pariz.

(Dalje.)

Obedujemo pri rojaku Srbijancu Dobri Jaksimoviću, ki ima svoj restoran Rue de la Harpe 3. Hrana je obilna in dobra in nas je postregel prav dobro, za kar mu gre bratska zahvala i na tem mestu. Natakarijo so večina Grki, izjema je bi. Pero, ki je imel polne roke dela z nami, ker je razumel naš jezik.

Promet po Parizu je ogromen. Rodoljub z dežele postane nervozen na širokih bulvarjih, ker mu piškajo avtomobilске hupe od vseh strani in revež včasih skoraj ne ve, kam bi ušel pred pretečo nevarnostjo. Če pa človek natančno pregleda ves ta velikanski promet, vidi, da funkcionira brezhibno. Brez vpitja, prerivanja in karambolov valovijo nepregledne množice ljudi in velikanski treni najrazličnejših vozil. Največji umetniki na cestah so pa brez dvoma kolesarji, ki švigajo z nepojmljivo spretnostjo med ljudmi in vozili. Mnogo pripomore k rednemu prometu tudi velika zavest vsakega posameznika in pa obzirnost, ki jo drugod skoraj ne poznajo. Našim avtomobilistom, ki tako nesramno drvijo skozi vasi, bi pripočel malo pariške šole. Tam je pešec

res človek in ima vso prednost pred avtom. Kdor se vozi, pridobi ogromno na času in gotovo ni prav, če se ustavlja počasnega pešca, ki gre za vsakdanjim kruhom. Na križiščih so signalne svetilke, ki zagore od časa do časa in dajejo z zvoncec signal za ustavitve prometa v eni smeri. Takrat se požurijo drugi, da pridejo preko cest in potem se pomet zopet regulira na drugi strani.

Pri velikem prometu je videti prav dobro, da je n. pr. »vozi levo!« ali označenje vozne smeri po vozniku kakoršnegakoli vozila ni kaprica od strani policije, ampak krvava potreba, da se vrši promet nemoteno in se preprečujejo razne nesreče. Naravnost ogromen promet je pa pred opero. Tam pravijo, da pasira dnevno skoraj pol milijona ljudi. Zelo praktični so taksi, ki jih je na tisoče. Prostora je v njih za 4 osebe in od 1 km plačaš 1 Fr, tudi za 4 osebe. Po tem računu bi se pripeljal človek s tremi prijatelji na Posavje za 10 kron! Tujec imei vedno pri sebi različno pisan naslov svojega stanovanja, konzulata in še kakšen drugi znani naslov, od koder se lahko zopet orientiraš. Če se izgubiš, je najenostavnejše poklicati taksi s »hep!«, pokazati addresso in kmalu si na mestu. To velja seveda za take ljudi, ki ne znajo dovolj jezika, za nas to ni veljalo, ker smo znali vsak svoj jezik — hm!

Obdarujte deco za Miklavža s knjigami iz založbe Učiteljske tiskarne!

ga vpliva na gospodarstvo teh podjetij preko upravnih odborov.

Gospod Medvešček trdi, da te gospodarske ustanove, ki nosijo učiteljsko ime, niso naše, niso učiteljske. Celo tako daleč je drzen s svojo trditvijo, da je bilo morda nekoč to naše, sedaj ni več. Ta trditev se hitro ubije sama, če pogledamo le pravila vseh teh gospodarskih ustanov.

Pravila pravijo: Zadrugi Učiteljske tiskarne smejo biti le učitelji; zadrugi Tvornice učil smejo biti le učitelji in profesorji in tudi upravni odbor tega podjetja sestoji le iz učiteljev in mnogih profesorjev; člani Učit. konvikta so lahko le učitelji, Učiteljskega doma tudi le učitelji, Učiteljske Samopomoči le učitelji in profesorji in Učiteljskega zdraviliškega doma v Rogaški Slatini le učitelji.

Če so člani teh podjetij lahko le učitelji in samo učitelji, potem menda ni treba dvoma, da se lahko ta podjetja nazivajo učiteljska in ker služijo v korist in povzdigo učiteljskega stanu, torej našo korist, jih menda tudi lahko imenujemo »naša«, kar s tolikim zasmehovanjem ironizira g. Medvešček.

Kako malo se je sploh pogledal gosp. Medvešček v gospodarska podjetja kaže dovolj to, da Učiteljsko hranilnico in posojilnico kar kratkoma vtakne kot podjetje Učiteljske tiskarne, dasi s tiskarno nima nič skupnega in ni v nobeni zvezi ter je vsako za-se gospodarska ustanova, vsaka s svojim upravnim odborom. Zlohotna pa je njegova izjava glede Tvornice učil, ki tudi ni del tiskarne in je to sedaj zadeva upravnega odbora, ki ima na podlagi te izjave priliko, da zadevo po tiskovnem kakor po splošnem kazenskem zakonu obravnava z g. Medveščkom lahko pred sodiščem. Enako se lahko tam obravnavajo tudi druga namigavanja, ker gospod Medvešček ni niti član podjetij, ki jih kritizira in tudi če bi bil, je njegova dolžnost iznašati stvarno kritiko naprej pri občnih zborih podjetij samih. Vsako drugo kritiziranje, ki je v škodo podjetja, je kaznjivo.

Ko se vprašanje Tvornice učil uredi, smo radovedni, če bodo imeli oni, ki se daj demagoško begajo učiteljstvo, še toliko poguma.

Da obstoječe gospodarske ustanove niso direktna last organizacije, kar ni prav g. Medveščku, je obsebi umevno, ker po obstoječih zakonitih predpisih biti ne morejo in morajo imeti vsaka svoj upravni odbor. Tudi je problematično vprašanje, ako bi bilo zdravo gospodarsko načelo, da bi bila ta podjetja direktno odvisna od sklepov organizacije, ker pri gospodarskih podjetjih morajo v prvi vrsti prevladovati gospodarski in ne drugi momenti, ki so odločujoči čisto pri kakih sklepih mase. Momentana dispozicija, celo pa demagoštvo ne sme imeti vpliva pri gospodarskih podjetjih, ker je to v škodo in sigurno propast podjetij.

Gre pa gosp. Medveščku za drugo, razumem, za demokratizacijo gospodarskih podjetij in v tem, s to temeljno njegovo idejo, se strinjam. Zato pa pravi g. Medvešček: »Koliko pa vas je, vprašam, delničarjev te akcijske družbe?»

Vem, kaj bi rad g. Medvešček! Da bi vsi člani organizacije bili tudi člani vseh gospodarskih podjetij, tako Učit. tiskarne, Tvornice učil, Učiteljskega zdraviliškega doma v Rogaški Slatini, Učiteljske Samopomoči, Učiteljske hranilnice in posojilnice, Učiteljskega doma in Učiteljskega konvikta. Tako bi moralo biti in tako bi bilo prav, da bi vsi člani imeli korist od teh zadrug in gospodarskih društev in bi vsi člani tudi pomagali tem ustanovam, kadar bi potrebovale pomoči. Gospod Medvešček misli, da bi vsi člani organizacije obvezno morali postati vsaj z enkratnim zadrugnim deležem zadrugi stanovskih zadrug in z obvezno redno članarino člani stanovskih gospodarskih društev. Tako bi moralo biti in tako bi bilo prav!

Kdo pa je kriv, da ni tako? Danes so zadrugi vseh naših stanovskih zadrug poedini člani iz največine vseh okrajnih učiteljskih društev. Pov UJU Ljubljana. Najvišje število članstva iz vseh društev je dosegla dosedaj Učiteljska Samopomoč; z obvezno članarino Učiteljskega doma in Učiteljskega konvikta, pa bodeta ti društvi imeli prvi včlanjene šele vse člane vseh društev v svojih področjih.

Učiteljska tiskarna je ob ustanovitvi l. 1906. pozvala člane vseh učiteljskih

društev »Zaveze« k pristopu, tako s Kranjske, Štajrske, Primorske in Koroške; ob vsakem obnem zboru se je pozivalo v poročilih k pristopu. Od l. 1908. dalje sem podpisani sam ponovno pisal o naši stanovski gospodarski osamosvojitvi v »Učiteljskega Tovariša« in pozival k pristopu in obveznemu članstvu vsega organiziranega učiteljstva k našim gospodarskim zadrugam in društvom. Po prevratu je Učiteljska tiskarna ponovno pozvala potom okrajnih društev vse učiteljstvo, da naj pristopi v zadrugo. Enako je potom okrajnih društev pozival Učiteljski zdraviliški dom k pristopu vse učiteljstvo; enako so šle ponovne okrožnice za pristop od Tvornice učil, Učiteljske Samopomoči itd. Ponovni so bili pozivi v »Učiteljskem Tovarišu«.

Ne morem pa prezreti zlohotne, ponovno že g. Medvešček pojasnjeno zadevo, da Učiteljska tiskarna, Tvorница učil, Zdraviliški dom niso delniške družbe, temveč so le zadruge, od katerih prejemajo zadrugi le obresti od zadrugnih deležev, ne pa dividend z ozirom na čisti dobiček. Vse drugo gre v razširjenje podjetja in v dobrodelne učiteljske in kulturno prosvetne svrhe. In od tega je bila tudi organizacija, Učiteljski konvikt itd. že mnogo deležna. Sklepajo pa o tem občni zbori posameznih podjetij. Spominjamo samo na številne odpise, ki so jih napravila posamezna podjetja organizaciji, na prostor in drugo, kar ji nudijo, na darila iz čistega dobička občnih zborov itd. Če pomislimo, da bi sicer vsa ta sredstva za razvoj organizacije morala organizacija zahtevati od članstva in da se je čisti dobiček teh podjetij porabljal v korist učiteljstva in prosvete, pač lahko učiteljstvo smatra ta podjetja za svoja, čeprav vsi učitelji in učiteljice še niso zadrugi vseh podjetij, kar pa lahko še postanejo. Občnim zborom pa ne morejo odrekati, da bodo smeli odločevati o svojih podjetjih.

Ne morem se strinjati tudi z hazi-ranjem g. Medveščka, ko proglašja sedanjim odbor Učiteljskega konvikta za nekak bojni kader v naši organizaciji, predvsem gospodarski organizaciji, ko pravi: »Zato je ideja gospodarske osamosvojitve, katero vidijo in propagirajo nekateri v rešitvi vprašanja Učiteljskega konvikta, zgrešena... Ne gre torej za konvikt v ožjem pomenu, »konvikt« je le tesna obleka, ki smo jo oblekli v silo in naglici tej veliki ideji... Vse, kar je trhalo na stavbi, bo porušeno...»

Gotovo je, da je bil konvikt oddan novemu odboru brez odpora le za to, ker smo se vedno prepričali, da bo odbor zidal na vseh naših organizacijah, ne pa rušil, kakor proglašja g. Medvešček. G. Medvešček je storil zelo slabo uslugo Učiteljskemu konviktu s tem, da je proglasil javno novi odbor za bojni kader in zato ni vreden, da je v nadzornem odboru Učiteljskega konvikta.

Še eno izjavo g. Medveščeka moram zavrniti. On piše o zadevi načina izvedbe obvezne članarine za Učiteljski konvikt: »Delegati niso imeli toliko razumevanja in ne toliko moči, da bi jo sprejeli. Pustila se je odločitev društvom. In posamezna društva naj bi izpeljala to, kar ni mogla izpeljati celotna delegacija! Je-li to resno?»

Grešnik te zadeve sem jaz! Na seji ožjega sosveta v Štorah sem stal že na načelnem stališču, da obvezni obremenitev članstva z večjimi vsotami ni zdravo oktroirati s strani delegacije in je taka vprašanja treba postaviti na najširša tla, pred okrajna društva, preden se napravi obvezni skupni sklep.

Tovariš Lapajne sam je izprevidel, da je ta teza prava in je na delegaciji sam pristal na njo. Ako hočemo, da se taki sklepi tudi izvajajo, jih moramo postaviti v najširše odločevanje.

Sedaj se je večina društev s sklepi že tu in tam moramo zadevo izpeljati in jo bomo tudi izvedli, ravno radi tega, ker je bila postavljena rešitev na pravi temelj. Drugače bi pa dvomil na uspeh, če bi samo delegacija sklepala o tem.

Tako je tudi z drugimi podjetji in »osamosvojitvijo«, kakor naziva gospod Medvešček svoj »pohod«, ker članstvo ne bo samo osamosvajalo, temveč je treba tudi nekaj plačati pri pristopu in kjer igra gospodarski moment svojo vlogo, je treba več resnosti in informativnosti pred javnimi nastopi.

Če kje, je pri gospodarskih problemih le evolucionalna pot na mestu in je

vsak revolucionarni pokret na škodo in gotova propast za vsako gospodarsko podjetje.

Operiranje s stvarmi, o katerih se ni dovolj poučen in beganje učiteljstva s senzacijami, ki baje obstajajo in se dogaja,

Učiteljski dom v Mariboru.

Dne 2. t. m. je imel širji odbor U. D. v društvenih prostorih v Mariboru, Slovenska ulica 2, sejo, na kateri je vodstvo poročalo o svojem poslovanju in na katerem so se določile smernice za bodoče delovanje.

Iz blagajnikovega poročila je posneti, da se je v tekočem letu povečalo društveno premoženje za okroglo 50.000 Din. Gmotni položaj pa bi bil lahko veliko boljši, ako bi se založeni zemljevidi uporabljali na vseh šolah in če bi se številni tovariši(ice), zlasti mlajši, nekoliko bolj zanimali za društvo.

Glede članstva apeluje odbor še na onih par učiteljskih društev, ki še niso korporativno pristopila, da to sedaj store.

Dalje priporoča tovarišem(ice), ki so napram društvu še popolnoma indiferentni, da mislijo na prihodnost in na potrebo in moč solidarnosti in samopomoči.

Da ne bode mogel nobeden stanovski nezavednež društva izkoriščati, ko

JOSIP LAPAJNE:

Osvobojenje.

Preko burnih viharjev svojega življenja me je nesrečna usoda zanesla v obližje našemu stanovskemu krmilu, tako da tja in sem lahko čujem marsikaj, kar mi zelo olajša vest, tja in sem pa se naše misli — vsaj misli — znatno križajo.

Izšel sem iz dobe, ko je bila »šola politicum«, vladalna kocka državnih, deželnih in zakotnih političarjev. Radi šole same je obstajal nekak spor med državo in cerkvijo, dočim je bilo učiteljstvo samo le igračka tako enih kot drugih eksponentov.

Ves naš boj se je tedaj osredotočal na našem stanovskem pravu, osvoboditvi iz krutih klešč, ki niso poznale nikakega usmiljenja. Kot lisica si moral iz pasti odgrizniti nogo, da si se splazil v svoj brlog, od koder si smel samo še v temini tavati po obzorju, ki je srečne navdajalo ob svetlobi, ki je ječala od rožljanja tesnih spon prostovoljnih sužnjev.

Došlo je osvobojenje. Boj za krul je bil dobojevan, vsaj pisali smo tako. Učiteljstvo je bilo oproščeno spon, skakljalo od veselja kot psiček, ki ga spustiš z verige, skakljalo in naravno zopet nastavilo vrat, da mu privajena gradanca oklene dolgoletne zarez.

Hodim od zborovanja do zborovanja, od kongresa do kongresa, toda povsodi jadikovanje, ozlovoljenje, prtajeno godrnjanje. Pa nad čem?

Tu čujem moža navdušenega demokratskih idej, ondi slišim glasnika reformiranega socializma, narodni sociallec skuša nacionalne ideje združiti s svojo življenjsko eksistenco, radikalni borec je nejevoljen, da se mu ne priznava predprava, ki sodi veličini njegove partije, hlastanje radičevcev po glavah, ki so jim bile usodne, prehaja v strast, komunist, ki je na prvem kongresu rjovel kot lev, danes izza vladinega plašča praska vsevppek, kar doseže, mi sami, stari liberalci, pa jahamo onemoglo truplo zatajene pokalice, radujoč se veselega koncerta, ropotajočega bobnenja, ki nas obkroža vsepovsodi.

Kaj hočete, saj smo ujedinjeni, ujedinjeni od Triglava do Kajmakčalana, od zenita do nadirja!

In »12 hiljada nas ima,« to je sila, nepremagljiva, neprecenljiva. »Pa on-da?»

Pesimist, tako mi pravijo že od nekda, zajašem konja, zdaj železnega, zdaj dvokolnega, pa se zapodim med nje, med one vse, tu same, ondi skupne.

Mrkih pogledov, mirnega vedenja me Mežičani sprovedejo v svoje okrožje. Šola. Prva soba: Orlice; druga: Sokolice. Gledam po tleh — nič las. »Gre to?« »Gre!«

V topilnici: nagi možje, neznosna vročina, strupen zrak. Prijazni pozdravi, učitelju borcu, sočustvujočemu. Molče korakamo mimo hrama kapitala, ki bije

lajo, teror in sklepi pri gospodarskih vprašanjih, ki bazirajo na umetno in momentano ustvarjenih razpoloženjih — je prosta demagogija, ki se pri gospodarskih vprašanjih vedno mašuje.

Ivan Dimnik.

bode nudilo ugodnosti, se bode vodil natančen seznam plačujočih članov.

Ker morajo vsi člani UJU prispevati za kopališče na jugu, moramo tudi doseči, da nam pomagajo na enak način srbski in hrvatski tovariši graditi naša konvikta v Ljubljani in Mariboru.

U. D. izda tekom tega šolskega leta zemljevid celjskega okrožja in pripovedke in pravljice iz naše oblasti, do začetka prihodnjega leta pa koloriran državni grb.

Da učiteljstvo ne bode delalo vedno le za druge, prosí odbor tovariš(ice) na deželi, ki prireajo razne veselice in slavnosti, da zahtevajo, naj se izroči del čistega dobička prireditvi U. D.

Prihodnji občni zbor se vrši dne 19. marca 1926.

Končno se je še sprožila misel, naj zbira društveno vodstvo igre za šolske odre in jih proti primerni odškodnini posojuje šolam.

Pomagajmo si sami, in bog nam pomore!

boj — in s kom? — z učiteljem — in radi česa? — radi šole in politike.

Pa se zakadim gori v Haloške hrame. Strašna vročina. Kot kamen trde kepe se vale izpod težke rovnice, težak znoj kaplja doli na sladki sad in se meša z opojnim sokom, ki meša glave vsem tolikim, ki ne poznajo gorja vinogradniškega trpina. — »Težka dohodarina nas tare, gospod učitelj!« »Pa saj ste radičevci, on naj vas spasi!« mu odgovori moj tovariš. Molče sem odšel. Doli smo se našli. V veseli družbi. Samo, da veselo je!

Ni li Prekmurec tožil, da ga ne poznamo? Ne njegovega dela, ne trpljenja. Pa hajdi gori! Usidram se v gostinji. Zabavljanje vsevppek, nad državo, nad šolo, draginjo. Poslušam učitelja; samo ven, ven, na Kranjsko. Ljudstvo nas sovražijo, Madžaroni zaničujejo, nimamo niti najpotrebnejšega za življenje. Tovarišica se izreka pohvalno. Ima lepe uspehe v šoli. prireja igre, telovadi v madžarski šoli. Sreča ji je milejša: pa kakor povsodi, šablonsko se ne dajo ceniti ne razmere, ne povodi.

Doji v bojanskih nižinah in dolinah naletim na tovariša, ki zbija na radičevski boben in pritrkava z demokratskimi renami, ozlovoljen je nad stanom, plača mu je preborna, na vrtu skrbno goji plevel, v gostilno nam zbere veljakov, politizira se na debelo, zabavlja »en gros«, »kafane« so prenapolnjene prekrizano sedečih mož, ob zamreženih oknih se skriva suhljati ženski obraz in vsem tem »revežem« država ničesar ne da, vzdržujejo jo pa sami oni, pa samo oni tam s Kupreškega kakor Livanjskega polja. Pa nikogar ni, ki bi enemu kot drugemu prilival hladilne pijače!

Pridružim se slovenskim zemljaradnikom k izletu v Srbijo. In jaz, ki sam trosim seme po njivah in kobacam ob plugu, ne smem izdati, da sem kmet, ker ne znam po kmečko ukati, bogvaruj, da bi se izdal za učitelja! Vsa prireditve bi trpela na ugledu, kakor da bi jo priredili učitelji. In doli po Srbiji nas sprejema srbski učitelj s srbskim otroci in nas učiteljev je četvorica, pa naj molčimo! Ne! Vmešamo se tu, vmešamo tam, na željo prvih slovenskih ratarjev. Iskrena beseda je kar najbolje učinkovala na preprostega seljaka, ki nas je sprejemal, kakor da smo mu mi prinesli odrešenja. Življenje učitelja samega pa je tesno strnjeno z žitjem okolice, ki ga obdaja.

In pridem domov. Tovariš veže culo, da se preseli v mesto. Zakaj? Star sem. Oblasti me večkrat pozivajo, zdravnika rabim. Noge so mi oslabele za pešhoje, voznički so predragi. Ondi v mestu mi vse to odpade. Tu na deželi za drag denar kupaj spravim skupaj potrebnih živil, s špecerijo se moram zalagati za vso zimo, ker me sicer sneg zapade, a daleč okoli ni nobene trgovine.

Za podeželske odre ob drž. praznikih je izšla igra „Ave Patria“. Glej oceno stran 4!